

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και SARCHA /Αρχιτεκτονικοί Αγωγοί
Μάιος 2008

Ά-κτιστο : Οικονομίες της Οικοδόμησης

16/5/2008, **Πυρκαγιές Ένα Φυσικό/Αφύσικο Φαινόμενο**

Συζήτηση:

Συντονιστής: Ν. Αναστασόπουλος

Συμμετέχοντες: Τ. Καμπύλης, Ε. Πορτάλιου, Φ. Τερζάκης

Έκθεση: 6/05/08-25/05/08

Συμμετέχοντες: Α. Λυμπεράτος, Α. Μιχαηλίδου, Ι. Μύρκα, Β. Παπαδοπούλου, Α. Sitorengo, Γ. Ταξιαρχόπουλος

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ (ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ) ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ : ΕΛΕΝΗ ΠΟΡΤΑΛΙΟΥ,
αν. καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ**

1. ΡΑΠΤΗ – ΛΙΒΑΔΑΚΙ – ΠΤΕΛΕΑ
Ορεινά δασοχώρια του δήμου Αλιφείρας του νομού Ηλείας
Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ IN SITU

Ράπτη πριν

Ράπτη μετά

Στο μάθημα του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού του 9ου εξαμήνου της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ, με συμμετοχή 50 φοιτητών/τριων και με τη βοήθεια πολλών συναδέλφων και εξωτερικών συνεργατών, αποτυπώσαμε την κατάσταση 3 ορεινών χωριών του νομού Ηλείας μετά τις πυρκαγιές και επιχειρήσαμε να επανασχεδιάσουμε τους οικισμούς με κριτήρια οικολογικής, παραγωγικής και κοινωνικής βιωσιμότητας. Στα συμφραζόμενα αυτά αντιμετωπίσαμε και το θέμα της πολλαπλά τραυματισμένης σήμερα αρχιτεκτονικής τους φυσιογνωμίας.

Θα μιλήσω στη βάση αυτής της εμπειρίας γιατί, παρ' ότι μετέχω πολλά χρόνια στο κίνημα για τη σωτηρία των δασών, η εμπλοκή μου στην Ηλεία αποτελεί, με την υλικότητά της, ένα σημαντικό υπόδειγμα κατανόησης του προβλήματος και, ταυτόχρονα, ένα μάθημα αυτογνωσίας, που θέλω να μοιραστώ μαζί σας.

συνάντηση με τους κατοίκους

*φοιτητές
φοιτήτριες
στα 3 χωριά*

1α . ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ο πληθυσμός των χωριών μπορεί να χωριστεί σε 3 κατηγορίες :

- Μόνιμοι κάτοικοι : αυτοί που παραμένουν όλο τον χρόνο και εργάζονται στο νομό Ηλείας, κυρίως στον αγροτικό τομέα (γεωργικές καλλιέργειες, κτηνοτρόφοι). Σ' αυτούς συγκαταλέγονται και συνταξιούχοι (συνήθως αυτοί που επέστρεψαν στον τόπο καταγωγής τους), οι οποίοι παραμένουν σχεδόν όλο τον χρόνο στα χωριά. Αρκετοί συνταξιούχοι είναι, ταυτόχρονα, μικροπαραγωγοί.
- Ημιμόνιμοι κάτοικοι : αυτοί που διατηρούν στενές σχέσεις με τα χωριά και παραμένουν αρκετούς μήνες τον χρόνο, κυρίως το καλοκαίρι, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και κατά το μάζεμα της ελιάς. Ένας σημαντικός αριθμός κατοίκων αστικών κέντρων διατηρεί κατοικία και περιουσία στα χωριά.
- Επισκέπτες : γύρω από τους μόνιμους και ημιμόνιμους κατοίκους περιστρέφονται οι επισκέπτες, μέλη της ευρείας οικογένειας ή φίλοι που επισκέπτονται περιστασιακά τα χωριά και φιλοξενούνται από τους μόνιμους και ημιμόνιμους κατοίκους.

μόνιμοι κάτοικοι

Η σύνθεση αυτή του πληθυσμού των χωριών στηρίζει την επιβίωση και περαιτέρω ανάπτυξή τους, προσφέρει πρόσθετα εισοδήματα στους κατοίκους των αστικών κέντρων, διευρύνει τις δυνατότητες επικοινωνίας των μόνιμων κατοίκων, επιτρέπει στους ημιμόνιμους κατοίκους και τους επισκέπτες να διαβιούν κοντά στη φύση και διαμορφώνει μια φιλική σχέση πόλης – υπαίθρου. Εν κατακλείδι, δημιουργούνται σύνθετα κοινωνικά και πολιτισμικά, ανοιχτά οικιστικά σύνολα, έναντι των κλειστών παραδοσιακών κοινοτήτων.

Η καταστροφή από τις πυρκαγιές δημιούργησε ανατροπή στη σύνθεση του πληθυσμού. Αρκετοί μόνιμοι κάτοικοι, που δεν ήταν υποχρεωμένοι να παραμείνουν στα χωριά, τα εγκατέλειψαν προσωρινά ενώ οι ημιμόνιμοι, και ακόμα περισσότερο οι επισκέπτες, έρχονται πολύ λιγότερο.

1β . ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

κ. Δημήτρης, νέος κτηνοτρόφος. Έχασε τις ελιές και το σπίτι του μαζί με τα οικόσιτα ζώα. Έσωσε το κοπάδι του, όμως δυσκολεύεται με την τροφή των ζώων.

“Τις γιορτές, δεν μας πείραζε τόσο ότι είμασταν πολύ λίγες οικογένειες, όταν πριν μαζευόμασταν τόσοι άνθρωποι. Μας κακοφάνηκε ότι δεν ήρθε κανείς από τις αρχές να μας πει μια καλημέρα”.

κα Καλλιόπη, ηλικιωμένη αγρότισσα. Έχασε τις ελιές της και τα αιγοπρόβατά της. Σώθηκε το σπίτι της.

“Μου ‘χει μείνει ένα κουβάρι στο στομάχι από τις πυρκαγιές και δεν λέει να φύγει. Έμεινα ένα μήνα στο νοσοκομείο. Δεν μου βρίσκανε τίποτα”.

κα Μαρία, συνταξιούχος όπως και ο σύζυγός της, μένουν μόνιμα στο χωριό. Έχασαν τις ελιές τους και 90 κουνέλια. Σώθηκε το σπίτι τους.

“Αν χαθεί το πατρικό σπίτι, χάνονται όλα. Νομίζω ότι αν είχε καεί το σπίτι μου, δεν θα μπορούσα να σταθώ” και μας έδειξε μια γωνιά στο καθιστικό με τις φωτογραφίες των γονέων και των συγγενών – “τα κειμήλια”, είπε.

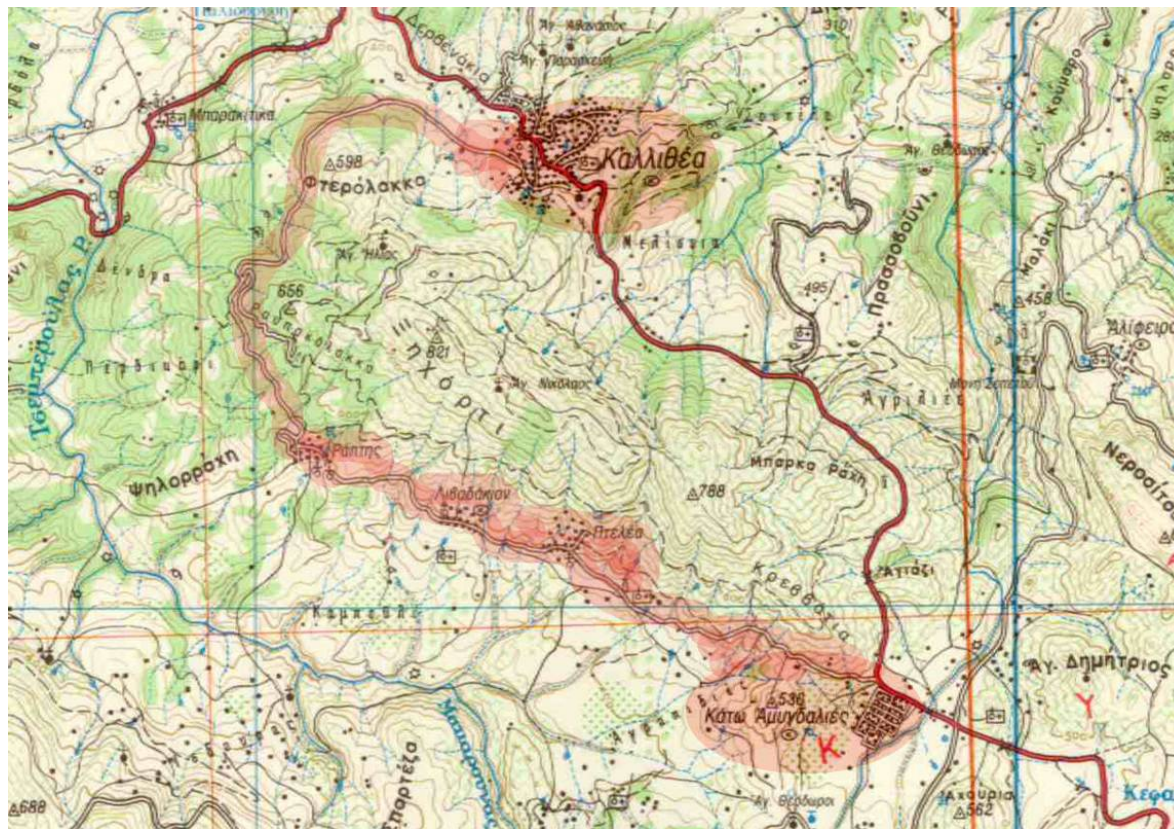

Όλοι μιλούν με υπερηφάνεια για το δάσος που είχαν και, ταυτόχρονα, με απόγνωση για την καταστροφή του. Αισθάνονται την απώλεια μιας κοινής περιουσίας και θρηνούν γιατί φτώχυναν από τη μια στιγμή στην άλλη.

1γ . ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η περιοχή των τριών οικισμών βρίσκεται στο νότιο τμήμα του όρους Ξηχόρτι στο κεντρικό τμήμα του νομού Ηλείας. Η μικρή σε μέγεθος ορεινή αυτή έξαρση είναι επιμήκης και διαταγμένη στον άξονα Α-Δ με ψηλότερες κορυφές στα 821 μ. και 788 μ. Οι τρεις οικισμοί βρίσκονται στο μέσον της νότιας πλευράς (ημιορεινή ζώνη), και είναι προστατευμένοι από τον βορρά. Απέναντί τους βρίσκεται το όρος Μίνθη και ενδιάμεσα σχηματίζεται μια μικρή κοιλάδα την οποία διασχίζει ο χειμάρρος της Μακαρούνας.

οικισμός Ράπτη

οικισμός Λιβαδάκι

οικισμός Πτελέας

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη φυσιογνωμία των χωριών. Είναι κτισμένα στις παρυφές του δάσους που αποτελεί το άνω όριό τους. Το κάτω όριο διαμορφώνεται από τις εγγύτερες καλλιεργημένες εκτάσεις και βοσκοτόπια. Οι βασικές παραγωγικές δραστηριότητες είναι η γεωργία – ελιές, οπωροκηπευτικά – και η κτηνοτροφία. Το δάσος κυριολεκτικά εισχωρεί στους οικισμούς ακόμα και με τη μορφή δασικής σφήνας στις κτισμένες περιοχές και, αντίστοιχα, οι καλλιέργειες σε ορισμένα σημεία συμπλέκονται με τον οικισμό. Αυτό σημαίνει ότι κάποτε εκχερσώθηκαν τμήματα δάσους για να καλλιεργηθούν και για να κτιστούν κατοικίες και βοηθητικά κτίσματα (αποθήκες, στάβλοι, κοτέτσια)

Η διαδικασία διαμόρφωσης των χωριών καθιστά τα όριά τους και τα όρια μεταξύ των 3 περιοχών – δάσος, καλλιέργειες, κτίσματα – ευμετάβλητα. Αν μια περιοχή σταματήσει να καλλιεργείται μετατρέπεται, συν τω χρόνω, με φυσική διαδικασία σε δάσος, πράγμα που έχει συμβεί σε παλαιότερα κτήματα-ιδιοκτησίες των κατοίκων των χωριών. Επίσης, κομμάτια γης με πλούσια βλάστηση, οικοδομούμενα, αποκτούν χαρακτηριστικά οικοπέδου. Υπάρχει μια λογική αλληλουχία κτισμένου / άκτιστου, όμως, σε κάθε περίπτωση, πρέπει να οριοθετηθούν σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα οι οικισμοί και να προστατευτεί το δάσος, με αποσαφήνιση του καθεστώτος διαχείρισης και των επιτρεπτών χρήσεων από τους κατοίκους (βόσκηση, υλοτόμηση, συλλογή ρετσινιού κ.λπ.).

Η βλάστηση αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο των υπαίθριων και ημιυπαίθριων χώρων οι οποίοι περιβάλλουν τα κτίσματα και συμβάλλει με την παρουσία της στη μορφή του δημόσιου χώρου (φυσικά όρια, πρανή κ.λπ.). Μέσα στα χωριά, στην αυλή των σπιτιών ή στο απέναντι πλάτωμα, υπάρχουν κήποι με παραγωγή οπωροκηπευτικών για ατομική κατανάλωση. Καρποφόρα και καλλωπιστικά δένδρα και φυτά, διαμορφώνουν τις αυλές και τα όρια ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό χώρο. Η βλάστηση αποτελεί ένα πολύμορφο συνεχές που απλώνεται με τρόπο ελεύθερο από το δάσος μέχρι τις γλάστρες στις εισόδους των κατοικιών.

καλλιέργειες

αυλή

Ακόμα και σήμερα, υπάρχουν απτά δεδομένα για να φανταστούμε την προηγούμενη μορφή του φυσικού περιβάλλοντος και να συλλάβουμε τη μελλοντική, σε βάθος χρόνου, εικόνα του. Ο χρόνος της φύσης είναι πολύ διαφορετικός από τον χρόνο της ανθρώπινης ζωής και των ανθρώπινων κτισμάτων και παρεμβάσεων. Μ' αυτή τη μακριά διάρκεια χρειάζεται να συμφιλιωθούμε στα σχέδια αναγέννησης - ανασυγκρότησης του φυσικού περιβάλλοντος. Σε κάθε περίπτωση, η οικολογική ανασυγκρότηση προϋποθέτει την ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου με τη στήριξη της παραγωγής και των ανθρώπων για να παραμείνουν στα χωριά τους.

1δ. Ο ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ, ΤΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ

Τα 3 χωριά έχουν υποτυπώδη δημόσιο χώρο, λόγω του μικρού μεγέθους τους, αλλά και γιατί οι ορεινοί οικισμοί συγκροτήθηκαν, πρωτίστως, ως συστάδες κατοικιών δίπλα στο δάσος και τις καλλιέργειες χωρίς ιδιαίτερη μέριμνα για χώρους συλλογικής κοινωνικής ζωής, πλην των απαραίτητων δρόμων πρόσβασης σ' αυτά, στις κατοικίες, τις γεωργικές εκτάσεις και τα βοσκοτόπια.

Παρ' ότι ο κτισμένος χώρος είναι περιορισμένος, η αρχιτεκτονική τους φυσιογνωμία έχει ανατραπεί με σύγχρονα κτίσματα, ασύμβατα με το πνεύμα του τόπου.

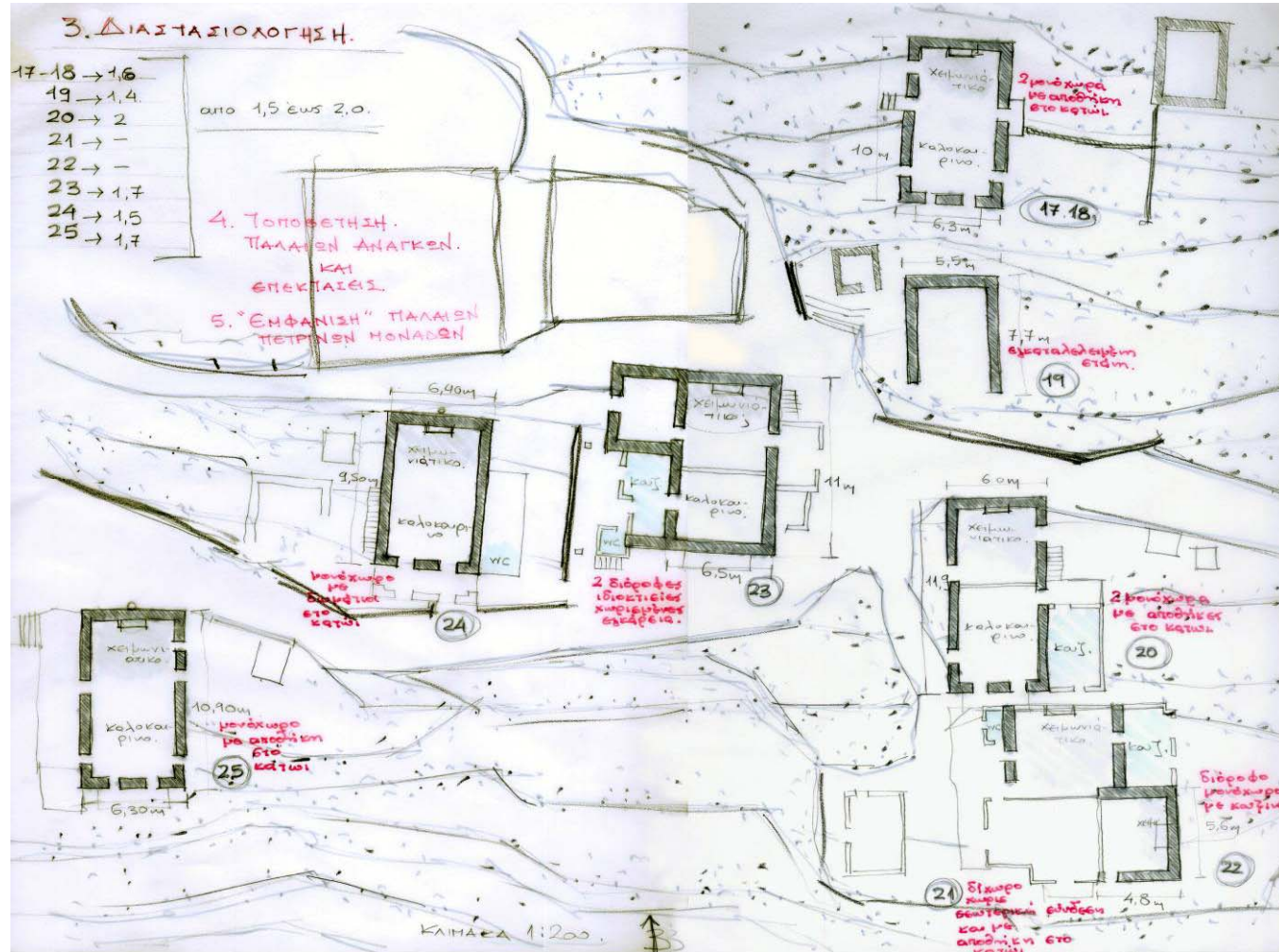

παραδοσιακό ερειπωμένο κτίσμα

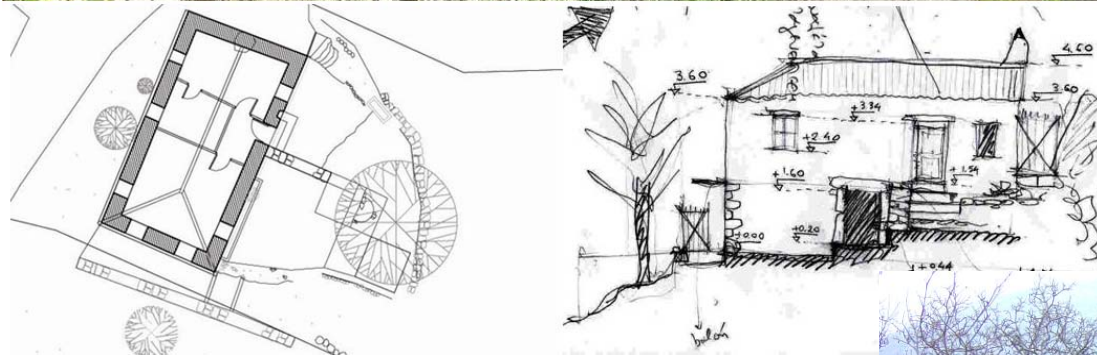

νέο πολυώροφο κτίσμα

Σκύβοντας, όμως, σε κάθε μια κατοικία χωριστά, ανακαλύπτουμε σχεδόν σε όλες ένα πρωταρχικό πέτρινο πυρήνα – το «μακρυνάρι» - δυσδιάκριτο μέσα στις σύγχρονες προσθήκες.

κάτω συστάδα στο Ράπη : διακρίνονται εμφανώς οι αρχικοί παραδοσιακοί πυρήνες

«μακρυνάρι» στην Πτελέα

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ/ΑΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΤΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Ο εντοπισμός στα 3 χωριά συγκεκριμενοποιεί με τρόπο αμείλικτο την τεράστια οικολογική καταστροφή, με αλυσιδωτές παραγωγικές και κοινωνικές επιπτώσεις, που επέφεραν οι πρωτοφανείς σε έκταση πυρκαγιές του καλοκαιριού.

Η χώρα μας πρωτοπορούσε ήδη σε αρνητικούς περιβαλλοντικούς δείκτες και σε πολιτικές που ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή. Η ζωή στις πόλεις και ιδιαίτερα στην Αττική έχει γίνει αβίωτη, ο αγροτικός χώρος συρρικνώνεται, τα δάση, το αστικό πράσινο και οι περιαστικές αδόμητες εκτάσεις θυσιάζονται στο βωμό της διαρκούς επέκτασης της πόλης, της δόμησης και της εμπορευματοποίησης των τελευταίων ελεύθερων χώρων της.

Η διέξοδος από την οικολογική κρίση, που συνδέεται με την πολιτική πρόληψης και ανάσχεσης των πυρκαγιών, συνεπάγεται ριζική αλλαγή του κυρίαρχου προτύπου παραγωγής και κατανάλωσης, ανατροπή των πολιτικών και κοινωνικών προτεραιοτήτων, οι οποίες διαμόρφωσαν και εξακολουθούν να διαμορφώνουν τη σημερινή Ελλάδα. Το διακύβευμα σήμερα είναι η σωτηρία του πλανήτη απέναντι στην κλιματική αλλαγή και η ανάδειξη του περιβάλλοντος στον κοινό παρονομαστή της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης και σκέψης. Στα καθ' ημάς αυτό μεταφράζεται, συν τοις άλλοις, σε μηδενική νέα δόμηση και σε ανάπλαση του ήδη κτισμένου χώρου με οικολογικά κριτήρια.

Οι νεκροί της Ηλείας, τα χωριά που έσβησαν από τον χάρτη, τα ζώα και τα πουλιά που κάηκαν, τα δέντρα και τα φυτά, η γη που έγινε στάχτη δεν πρέπει να ξεχαστούν. Αντίθετα, στη μνήμη τους πρέπει να στηριχθεί ένας άλλος τρόπος προσέγγισης του χώρου και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που εκδηλώνονται σ' αυτόν. Η αρχιτεκτονική πρέπει να επιστρέψει στο πρωταρχικό και το μείζον της επιβίωσης της φύσης και των ανθρώπων.

Η αρχιτεκτονική χρειάζεται για να επουλώνει τα τραύματα στο φυσικό και αστικό περιβάλλον, όχι για να προσθέτει στο φλοιό της γης και στην άμορφη μεγέθυνση των πόλεων νέους όγκους και κατασκευές που δεν αποσκοπούν παρά στην κερδοσκοπική εκμετάλλευση της γης και των ακινήτων. Η αρχιτεκτονική πρέπει να επαναφέρει την αξία χρήσης για τους πολλούς ως ηθικό πρόταγμα των έργων της.

Πώς φτάσαμε, όμως, σ' αυτή την καταστροφή; Γιατί παίρνουν φωτιά τα δάση; Γιατί καταστρέφονται περιοχές εξαιρετικού φυσικού κάλλους, προστατευόμενες από ευρωπαϊκές συμβάσεις;

Στην περίπτωση της Ηλείας δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι για τη σπίθα που πυροδότησε την καταστροφή. Αμέλεια, κερδοσκόποι, καταπατητές, ξερά χόρτα, σκουπίδια ή / και συνδυασμός πολλών παραγόντων ενοχοποιούνται στις περισσότερες περιπτώσεις πυρκαγιάς. Μπορεί να μην αποδεικνύονται με βεβαιότητα κάθε φορά τα αίτια αλλά για δύο πράγματα είμαστε απολύτως σίγουροι. Πρώτον, η κλιματική αλλαγή πολλαπλασιάζει τους κινδύνους για τα δάση και το περιβάλλον. Δεύτερον, δεν υπάρχει θεσμική θωράκιση των δασών, του φυσικού τοπίου, των φυσικών οικοσυστημάτων, των θαλάσσιων πάρκων, της χλωρίδας και πανίδας του τόπου μας. Αντίθετα, η επιδίωξη συνταγματικής αναθεώρησης των άρθρων 24 και 117, οι δασοκτόνοι νόμοι, οι διαρκείς αποχαρκτηρισμοί δασών, η αυθαίρετη και η εκτός σχεδίου δόμηση, τα προωθούμενα Γενικό Χωροταξικό και Ειδικό Χωροταξικό για τον Τουρισμό, τα επενδυτικά σχέδια όπως αυτά στη λίμνη του Καϊάφα, οι τερατώδεις ξενοδοχειακές μονάδες «all inclusive», όπως αυτές στην Κυλλήνη και τη Μεσσηνία, τα γκολφ και οι χιλιάδες τουριστικές βίλλες που σχεδιάζει το ΥΠΕΧΩΔΕ, όλ' αυτά δημιουργούν το πλαίσιο της ασυδοσίας και της εκποίησης του περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα ένα κλίμα κοινωνικής αδιαφορίας, ανοχής ή / και συνενοχής.

Στην περίπτωση της Ηλείας αποκαλύφθηκε, επίσης, η απόλυτη ανυπαρξία πολιτικής πρόληψης και πυρόσβεσης. Δεν υπάρχει ενιαίος φορέας δασικής προστασίας, δεν υπάρχουν επίγεια μέσα και ανθρώπινο δυναμικό πυροσβεστών.

“Κάηκε το σπίτι, το λιοστάσι, τα ζώα μου, κάηκε η ζωή μου. Για ένα πυροσβεστικό”, είπε ένας ηλικιωμένος αγρότης.

Η πολιτική που οδήγησε στο ολοκαύτωμα των ανθρώπων και της φύσης είναι βαθιά αντικοινωνική και αντιοικολογική. Το αγοραίο πρότυπο ανάπτυξης απορρόφησε όλους τους πόρους από την κοινωνική και οικολογική προστασία και άφησε απροστάτευτους τους ανθρώπους και το περιβάλλον.

Το αφύσικο, λοιπόν, φαινόμενο των πυρκαγιών είναι φυσικό επακόλουθο όλων των προηγούμενων πολιτικών επιλογών και κοινωνικών δεδομένων.

Η σπατάλη της φύσης, του κοινωνικού και παραγωγικού κεφαλαίου έχει ιλιγγιώδεις διαστάσεις και δεν είναι μόνο οι πυρκαγιές που καταστρέφουν. Είναι μια διαρκώς επεκτεινόμενη αστικοποίηση, ένας ισοπεδωτικός και θλιβερός αστικός τρόπος ζωής, που σαρώνει μοναδικούς ανθρώπινους βιόκοσμους, κοινωνικά και παραγωγικά τοπία με αξιακό φορτίο και ισχυρά αντισώματα στον εκβαρβαρισμό των ανθρώπων.

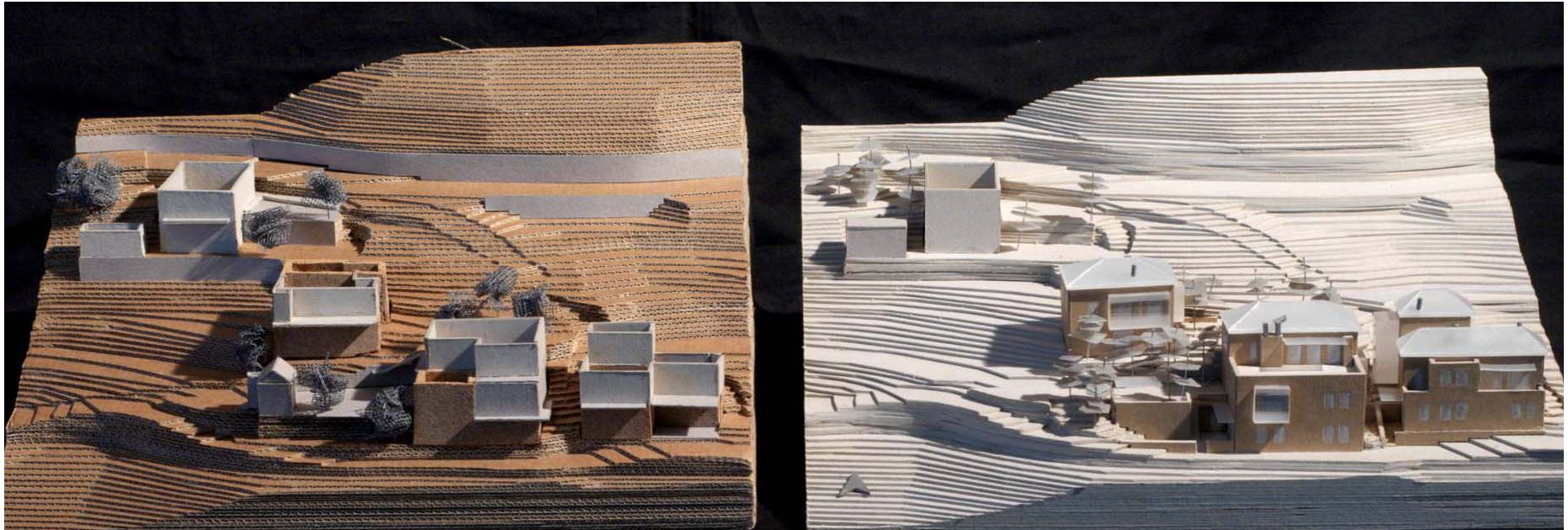
Στην Ηλεία και την Πελοπόννησο δεν κάηκαν μόνο άνθρωποι, ζωντανά, δάση, καλλιέργειες. Καταστράφηκε ένας κόσμος ολόκληρος, ένας τρόπος ζωής, ένα σύστημα αξιών και σχέσεων ανάμεσα στους ανθρώπους και τη φύση, τελικά ένας πολιτισμός. Δεν θέλω να εξωραϊσω, ούτε να αποσιωπήσω αντιφάσεις. Αλλά σε στιγμές ανεπανόρθωτων καταστροφών σκεφτόμαστε με καθαρές διαχωριστικές γραμμές. Τα ορεινά χωριά, και οι άνθρωποί ανήκουν σ' ένα πλαίσιο πολιτισμού που συγκρούεται με τη νεοφιλελεύθερη πρόοδο και τα αναπτυξιακά σχέδια τα οποία προϋπήρχαν της καταστροφής, την προκαλούσαν σταδιακά και την πυροδότησαν. Αυτά τα σχέδια επανεμφανίζονται σήμερα μέσα από τα ερείπια, προτάσσοντας το κέρδος των ολίγων σε βάρος της φύσης και της ζωής των πολλών.

Θα τελειώσω θυμίζοντας ότι η σημερινή κατάσταση των κατοίκων που επλήγησαν είναι σήμερα εξαιρετικά δυσμενής. Σχεδόν 9 μήνες μετά, η στήριξη από το κράτος είναι ελάχιστη. Η καταστροφή δεν είναι συνηθισμένη. Υπάρχουν οικογένειες που έχασαν ταυτόχρονα το σπίτι, τον ελαιώνα, τις καλλιέργειες και τα ζώα τους. Βρίσκονται κυριολεκτικά επί ξύλου κρεμάμενοι. Τα πλήγματα στο δασικό πλούτο και την αγροτική παραγωγή έχουν αλυσιδωτές επιδράσεις σε όλη την κοινωνική και οικονομική υπόσταση της Ηλείας : στον τουρισμό, τους αυτοαπασχολούμενους και τη μισθωτή εργασία, τους εποχιακά εργαζόμενους, τους ρομά και τους μετανάστες.

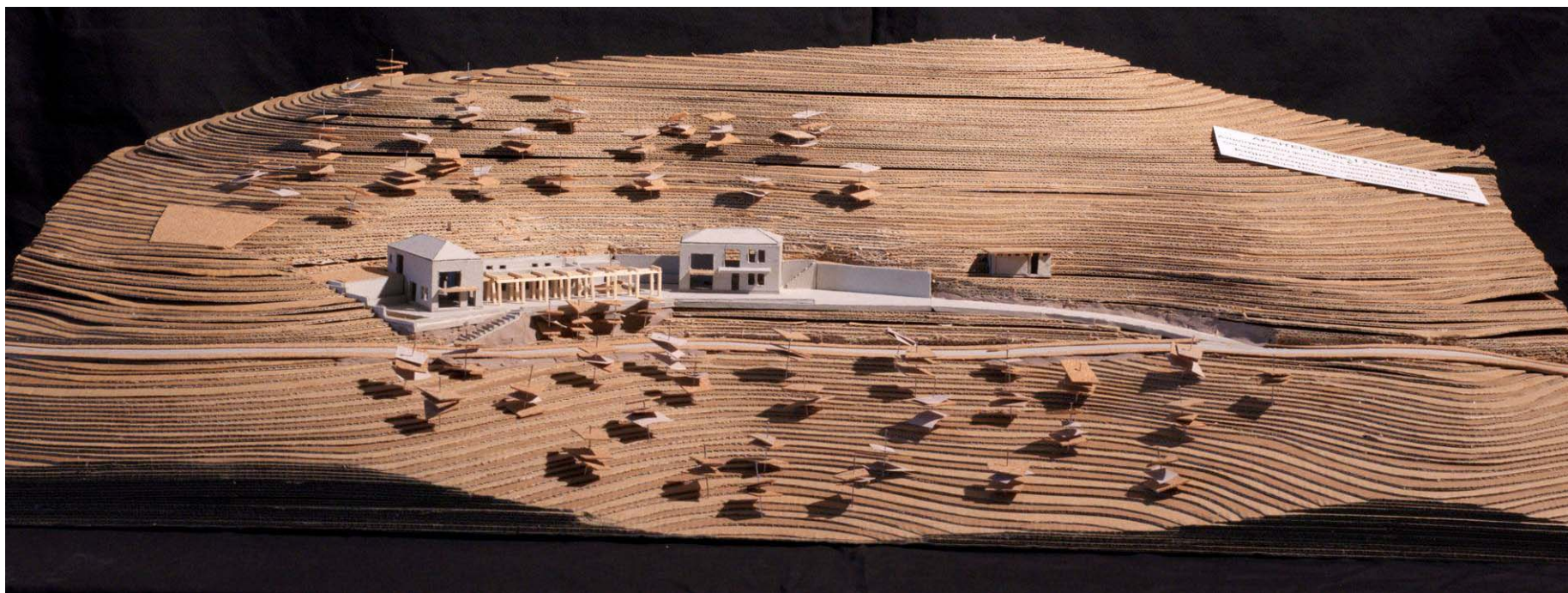
Η εργασία με τους φοιτητές/τριες της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ αποτελεί μια ελάχιστη χειρονομία συμπαράστασης και ταυτόχρονα μια στοιχειώδη συμβολή στον αγώνα της μνήμης ενάντια στη λήθη.

Γκερέκος Χάρης, Δημητρακοπούλου Χρυσούλα

Βλαντή Χριστιάνα, Λαχανά Παναγιώτα, Τσάγκα Αναστασία

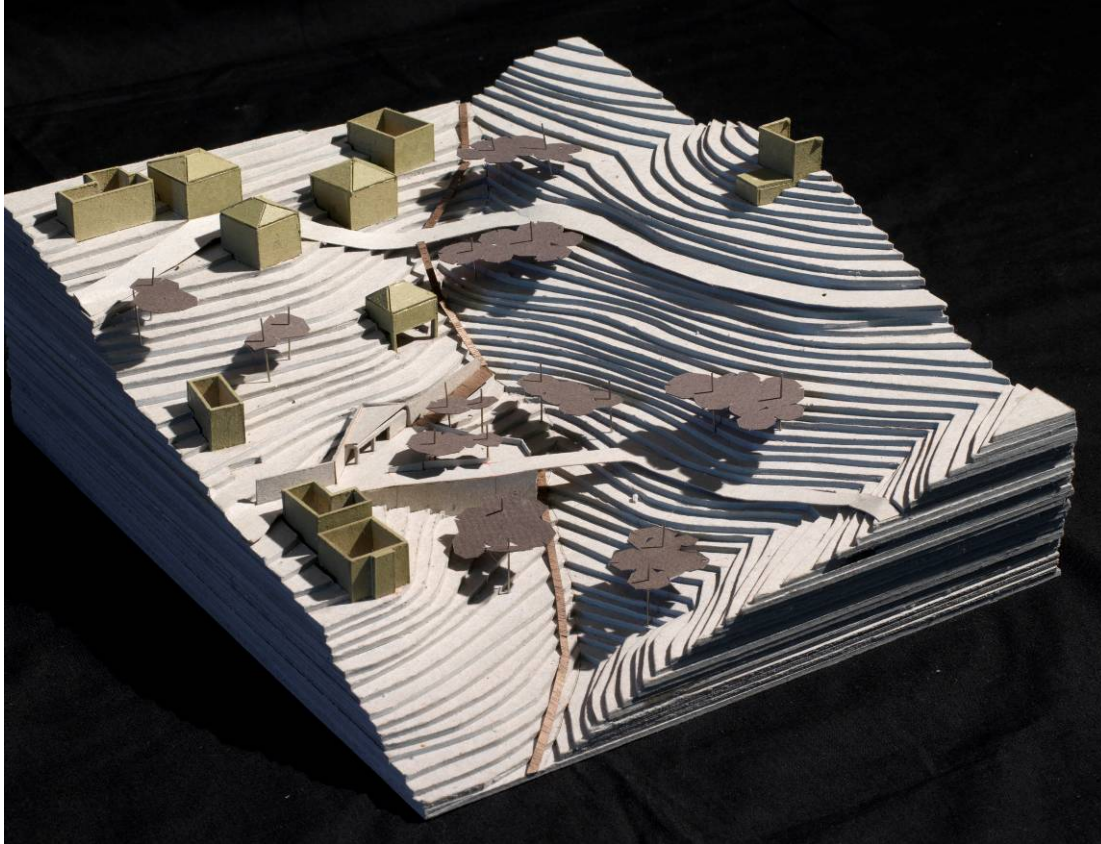
Ανεμοδουρά Ναταλία, Χριστακοπούλου Ρούμπινη

Κουμάντου Χρύσα, Αναγνωστάκης Γιώργος, Καραμπλής Κώστας

Κουμάντου Χρύσα, Αναγνωστάκης Γιώργος, Καραμπλής Κώστας

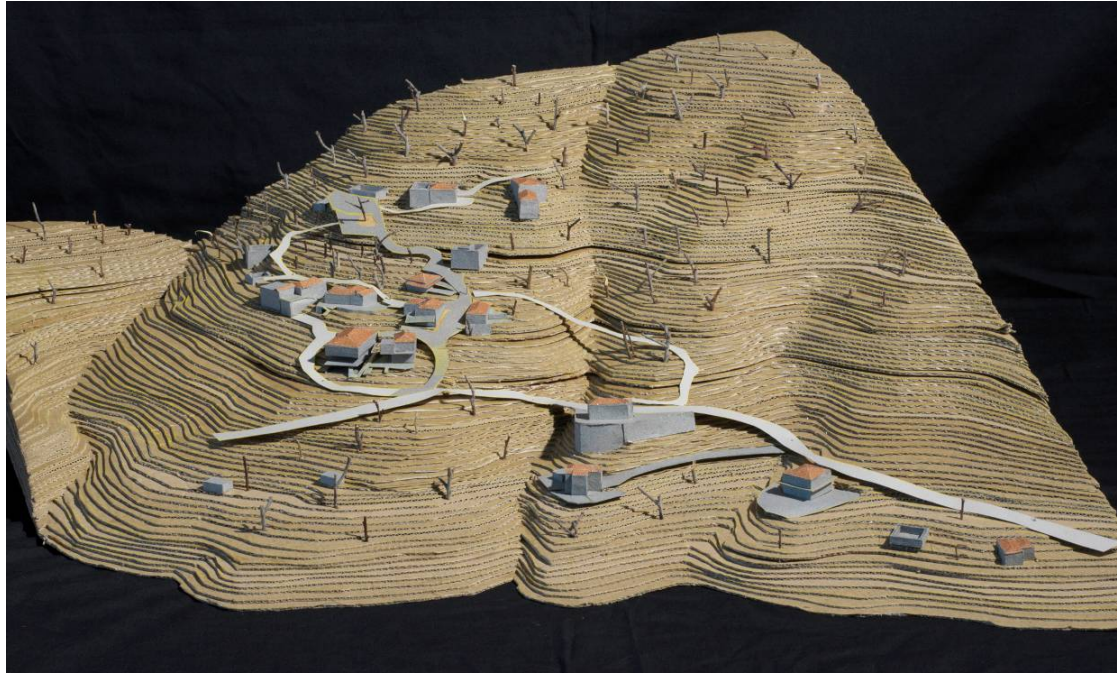
Παλλιού Χριστίνα , Παπασταύρου Ερωφίλη, Σπανού Δήμητρα

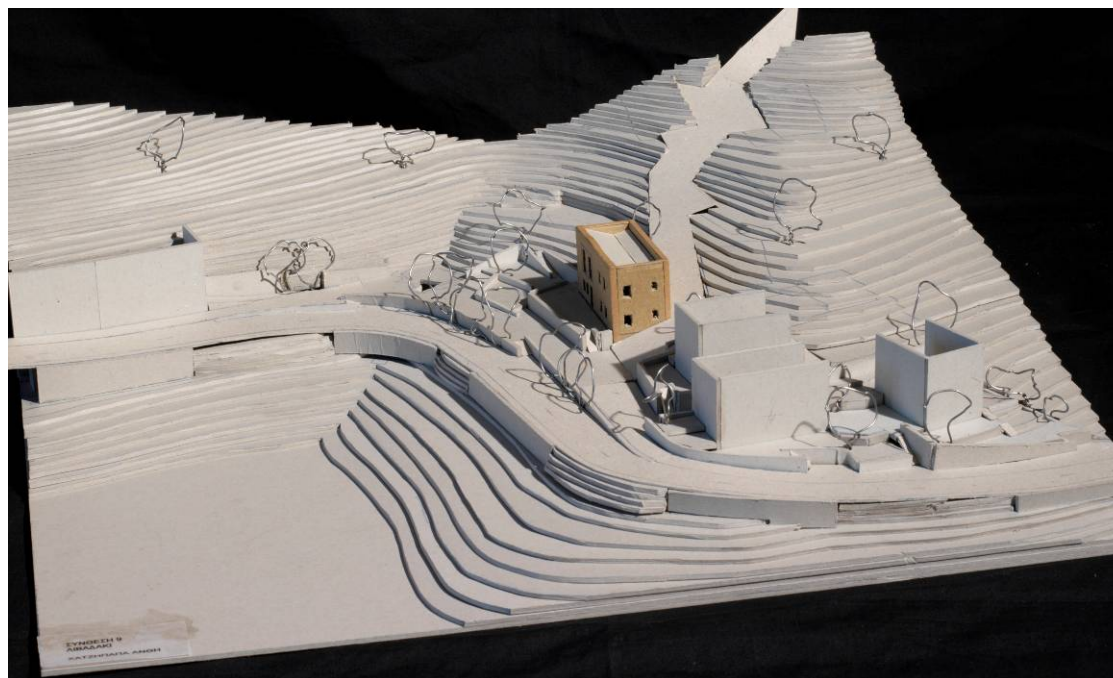
Ζουρνατζίδου Σοφία, Περδίκη Χρυσή, Αβαγιανού Αθηνά

Ιερείδης Ανδρέας, Τοχνίτης λουκάς, Κασσιούκη Καίτη

Ελευθεριάδου Ελένη, Κορωνίδα Ηρώ, Λάζαρη Καλλιόπη-Δανάη

Χατζηπαπά Ανθή